

Iz rodnoj kraja

Železniška nesreča pri Ilirske Bistrici

Trst, novembra 1939. — Pretekli teden je v noči od nedelje na pondeljek prišlo v Il. Bistrici do železniške nesreče večega obsega. Motorni vlak, ki je privozil iz Trsta in v katerem je bilo precej potnikov, je zavozil pri il. bistrški postaji na stranski tir, kjer je stal tovorni vlak. Strojevodja je še nekaj trenotkov pred nesrečo zagledal tovorni vlak in prikel za zavore. Posrečilo se mu je v znatni meri omiliti udarec, ki bi bil drugače strašen. Vendar je bil sunek zelo močan in vsi potniki so popadli s sedežev. Na kraj nesreče so takoj prišli karabineri in drugi, ki so priceli z reševanjem po nesrečencev. Večina potnikov je odnesla samo lažje rane, le širje so težko ranjeni. Škoda na železniških objektih ni velika, kakor pravijo, in tudi promet ni bil zaradi tega oviran, le vlak je imel nekaj zamude. Tudi inozemske agencije so objavile vest o tej nesreči ter pridode, da je bilo nekaj smrtnih žrtev o katerih italijanska poročila molčijo.

Značilno svarilo goriškega nadškofa

V škoftiskem listu od 1. novembra se goriški nadškof pritožuje nad nepokorščino duhovščine. S posebnim poudarkom opozarja na kanonični predpis 2334, po katerem zapadejo ekskomunikaciji vsi, ki izdajajo postave, ukaze in odredbe proti svobodi in pravicam sv. Crkve in ki posredno ali neposredno ovirajo izvedbo cerkvene jurisdikcije s tem, da se zatečejo h katerikoli si bodi javni (civilni) oblasti. Po kanonu 2336 so za duhovnike, ki zgrešijo tak zločin, predvidene hude kazni: suspendiranje, zguba beneficia, častnih mest, pokojnine itd. To nadškofovo svarilo je zbulilo pozornost, ni pa verjetno, da bo rodilo uspeha. Včasih je treba kanone kar udejstviti. — (Slovenec)

Kaznovane mlekarice

Zaradi prodaje slabega mleka so bile naznanjene sodišču sledeče mlekarice: Marija vd. Belič iz Marezig, Ivana Margon iz Povirja, Ana Basec iz Bazovice, Lucija Stefanič in Štefanija Košuta iz Sv. Križa pri Trstu, Ana Lazar iz Podpeči, Marija Bandič iz Prebenegov, Marija Brišček iz Zgonika, Ana Gruden iz Samotorče, Josipina Racman iz Gročane, Ludvik Kočevec iz Brij, Angela Škrk, Marija Pegan, Vida Gerlan, Karolina Perčič, Marija Kozman, Ivana Gruden, Alojzija vd. Rebula in Amalija Štolfa iz Saleža, Olga Suban iz Trnovice, Viktor Vodopivec, Marija Otvorka in Katarina Vodopivec iz Tubelj, Josip Pipan iz Brij, Marija Vodopivec iz Koludrovic, Karolina Štubelj iz Mal. Repna, Marija Gragonija iz Kastele, Ana Kermac iz Marezig, Ljudmila Pucar iz Pocel, Antonija Peroša iz Mapela, Marija Kermac iz Marezig, Antonija Sergač iz Sergačev, Veronika Sabadin iz Marizig, Katarina Kermac iz Marezig, Marija Simončič iz Zgonika, Marija Doljak in Ljudmila Gruden iz Zgonika, Josipina Lazar iz Dekanov, Viktorija Foraus iz Doline, Marija Furlan iz Černotov, Josipina Dodreka iz Sv. M. Magd. Spodnjie, Ana Koretič iz Loga, Ivana Sabadin iz Gažonov, Marija Štoka iz Kontovela, Ana Bablč iz Tribuna, Marija Ukmar in Ivana Guštin iz Saleža, Milena Gerželj iz Herpelj, Karolina Rojac iz Hriba, Marija Škergat iz Marezig in Ana Babič iz Kopra.

Senik v plamenu

Bazovica, novembra 1939. — Preteklega tedna je požar uničil senik Matja Marca. Poklicani so bili takoj gasilci iz Trsta in obveščani bazovski karabinerji. Toda gasilci so prišli prekasno, ko je ogenj že uničil ves senik. S senikom vred je zgorelo 80 stotov sena in 20 stotov slame. Škodo cenijo na 20.000 lir, ki je krita z zavarovalnino. Vzrok požara ni znan.

Angleski letaki nad Tolminom

Tolmin, novembra 1939. — Po hribih okoli Tolmina so našli nemško pisane letake, ki so pisani v protihitlerjevskem duhu. Zgleda, da so te letake metala angleška letala na Zgornjem Koroskem, ali kje drugje in jih je veter zanesel v naše gore.

Izpred goriškega sodišča

Ker je tihotapil spirit, ker bil 34-letni Josip Trinko iz Sovodenj obojen na 1900 lir den. kazni. — Rudolf Božič, star 26 let iz Rakovice pri Sv. Luciji je bil obtožen, da je kuhal žganje. Oprostili so ga zaradi pomanjkanja dokazov. — Andrej Pavšič iz Spodnje Tribuše je bil obojen na 90 lir den. kazni, ker so našli pri njem dva avtomatična vžigalnika.

+ FRANCKA ŽGURJEVA

V Podragi na Vipavskem je umrla pretekli torek dne 28 novembra ga. Francka Žgurjeva roj. Škapin, vdova po znamen kmetu-poetu Francu Žgurju, ki je umrl letos 11 februarja in tašča g. Bazilija Jerasa, višjega geometra pri katastrski upravi v Celiu. Pokojna je bila znana kot dobra in blaga žena ter odločno zavedna. Naj ji bo lahka domača zemlja!

Sakrivali su ulje

Kopar — U smislu uredbe o prijavljivanju zaliha, nitko ne smije gomilati robu u svojim skladištima, da bi ju eventualno kasnije skuplje prodavao. Financijski stražari pronašli su u selu Dekanima kod pojedinih trgovaca 92 litre ulja, koje nije bilo prijavljeno. Ulje je zaplijenjeno i prodano po dnevnih cijenih seljacima, a trgovci Ivan Župančič, Stankič Josip in Makinič Margareta kažnjeni su zatvaranjem dučana kroz tri dana.

Uhvaćeno morsko čudovište

Piran — Ižulski ribari loveći ribu daleko od obale, uhvatili su u mrežu, oko 15 milja daleko od obale, pravo morsko čudovište. Bila je to nekakva riburina dugačka preko 4 metra, a teška oko 200 kila. Teškom su je mukom izvukli i dotukli, a onda su je odnijeli na trg u Ižulu, gdje ju je mnogo naroda dolazio gledati. Stari jedan ribar kaže da je to neki takozvani »globokafelos«. Ribu će biti otpremljena u Trst, da se točno ustanovi kakvo je to zapravo morsko čudovište.

Unuk napao djeda

Sveti Vičenat — Još ovoga ljeta, kada su se jednog dana vraćali iz Pule stari 80 godišnji Macan i njegov 51 godišnji unuk Ive Fabac, došlo je medju njima do sudske. Sad, kako se je cijela pripovijest razvijala teško je reći. Stari Macan tvrdi, da ga je nekih 200 korača pred selom Boškari na Svetičenštini Fabac napao i tomu prilikom istrgnuo iz ruku novarku sa 105 lira i zlatnu rečinu iz uha, a osim toga da mu je nanio nekoliko tjelesnih ozljeda.

Fabac, uapšen, nijeće da bi starom Macanu ista, odnio, nego kaže, da ga je te večeri sreo na putu i predbacio mu zašto tuče svoju staru ženu. Stari da se je na to uzrujao, izvadio iz džepa nožić i htio ga njime ubesti, ali da mu je on, Fabac, nožić oduzeo i gurnuo ga da se srušio na zemlju.

Državni tužilac tražio je da se Fabac kazni sa 4 godine tamnica i globom od 4000 lira, jer da je to pokušaj građevnog umorstva, ali je sud uvažio obranu advokata i osudio Fabaca samo zbog tjelesnih ozljeda na 4 mjeseca zatvora.

Njemački brodovi u Trstu

još nisu prodani

Trst — Više njemačkih teretnih brodova zatekao je rat u Trstu, gdje su ih Nijemci ponudili na prodaju. Kako među talijanskim brodovlasnicima nisu našli kupca, Njemačka sada pokušava prodati ove brodove balkanskim parobrodarskim društвima u zamjenu za sировine.

Slomio nogu

Sveti Vičenat — Jure Parnič iz Svetog Vičenta, koji je zaposlen u ugljenokopu u Arsiji, slomio je na radu desnu nogu, pa je otpremljen u puljsku bolnicu, gdje će kako predviđaju ostati najmanje 40 dana.

Akcija za pošumljivanje

Pula — Kao svake godine u to doba pozvala je vlast i ove godine, prigodom proslavljene obiljetnice Fašističkog pohoda na Rim ili kako se službeno kaže, prigodom obiljetnice fašističke revolucije, narod da pristupi radu na obnovi države. Kod nas je posebno naglašena potreba pošumljivanja krša i goleti.

Cesta Rovinj—Pula

Rovinj — Pokrenuta je akcija da bi se osim predviđene ceste Rovinj-Kanfanar izgradila i cesta Rovinj-Pula, jer se Rovinjci tuže da naročito s Pulom, osim veze morem, nikakve prave kopnene veze do Pule nemaju. Posebna deputacija Rovinjaca posjetila je poslanika Ivana Mraka (Maracchi) i zamolila ga da bi se zauzeo za izgradnju te ceste.

Puljski prefekt u Žminju

Žminj — U Žminju je nenadano doputoval puljski prefekt i posjetio općinu, školu i crkvu. U crkvu je došao baš u času, kad je župnik krstio jednu djevu času, kada je župnik krstio jednu djevojčicu, kćer nekoga mladog rudarskog radnika, pa joj je odmah podijelio dar. Iza toga posjetio je dječji vrtić, a onda je prosljedio u Sveti Vičenat. I tu je pregledao općinu, školu, crkvu i dječji vrtić »Italie Redente«, a onda se odvezao u Pulu.

ZDRAVSTVENE ISKAZNICE

Pula — U smislu naredbe ministarstva unutrašnjih poslova mora se svaka osoba, koja ide u službu biti providjena zdravstvenom iskaznicom i bez nje ju nitko ne smije uzeti u službu. To se u prvom redu odnosi na sluškinje. One sluškinje koje su več namještene moraju se takodjer odmah podvrići liječničkoj pregledbi, da bi im mogli biti podigliene iskaznice.

Tko se oglasi tim naredbama plača 500 lira globe. Od vremena do vremena vršit će se pregledba zaposlenih osoba, da bi se ustanovilo njihovo zdravstveno stanje.

KRATKE VIESTI IZ ISTRE

Medulin — Antun Lorencin Josipov, kome je sada 37 godina, radio je na krovu kuće br. 87 u Medulinu. Bilo je to baš nekako oko podne, kad mu se na jednom poskliznuo i on se srušio s krova, zadobivši teške tjelesne ozljede. Prevezan je u puljsku bolnicu, te ima malo izgleda da bi mogao ostati na životu.

*

Pula — U jednoj ne baš najprometnijoj ulici dogodio se ovih dana obracun medju zavadijem ljubavnicima, koji će imati tragičan završetak. Antun Vranić Antunov, kome je sada 26 godina, dugo je vremena bio u najboljem odnosima sa sluškinjom Ružom Šegon, koja je rodom iz Žbandaja na Poreštini, a koja sada služi u Puli. U posljednje vrijeme njegovi su osjećaji napravili ohladili. Sva zdvojna Roža ga je neki dan dočekala, kada je izlazio iz kuće i polila ga po licu vitrijolom. Jedna mu je strana lica sasvim iznakažena, a izgubit će, prema liječničkom mišljenju i oko 18-godišnja Roža Šegon odvedena je u zatvor, a Vranić u bolnicu. Ona je izjavila, da ju je Vranić zaveo i ostavio, a ona da mu se je morala zbog toga osvetiti.

*

Pula — Prije 20 godina dogodio se na putu između Pule i Lošinja gusarski napadaj na brod »Neretva«. D' Anunzievi legionari ukrcali su se preobučeni u radničko odjelo kao tobožni putnici na brod, koji je vozio hranu i žvezđu na Lošinj, a zatim nasred mora oružjem prisili kapetana da s tovarom skrene na Rijeku umjesto na Lošinj. Na brodu je bilo 100 željeznih kreveta, 240 kvintala brašna i 300 kvintala ječma, te još nekoliko namirnica. Sada se konstatira da je i kapetan bio s njima u dogovoru.

*

Kopar — U Ižuli osnovana je nova uljara, koja će moći preraditi dnevno do 70 kvintala masline.

*

Nerezine — U Nerezinama je životom nastradao 9-godišnji dječak Josip Rukonić, koji je baš pred svojom kućom došao pod auto, kojim je upravljao šofer Josip Kremens. Dječak je prenesen u bolnicu u Mali Lošinj, gdje je nakon par sati umro od ozljeda. Šofer je pridržan u zatvoru.

*

Lim — Neki Rovinjci haračili su u posljednje vrijeme na ušću limskog zavjeja, ubijajući ribu dinamitom. Končno je karabinjerima pošlo za rukom, da ih uhvate, postavivši im zasjedu. Biće je već krajnje vrijeme, da se tim Rovincima stane na put, jer su skoro savši uništili ribarenje u ovom dijelu mora.

*

Pula — Vjenčani su u Puli: Dobrila Ivan i Njegovan Štefanića — Hermagora Eugen i Bilić Palmira — Šironić Ivan iz Pule i Pavlinić Marija iz Žminja — Černeka Danilo iz Buzeta i Žiković Ana iz Pazina — Ražina Dragutin iz Pule i Črnja Eugenija iz Žminja.

*

Vodnjan — Kao i po drugim istarskim selima učestali su i na Vodnjanštini sastanci fašističkih općinskih tajnika sa seljačkim pučanstvom. Tako su prošle nedjelje održani sastanci u Svetom Vičentu, Balama, Peroju, Štinjanu, Ližnjaru, Šišanu, Premanturi, Pomeru, Šikićima i na Montiću.

*

Opatija — Mandalena Kleva iz Opatije brala je u šumi granje za vatrui i lišće i travu za kozu. Lugar ju je zatekao i predao je sudu. Starica je međutim pokazala jedno pismo još iz starih vremena prema kojemu je njoj dozvoljeno, da sakuplja suho granje i lišće u šumi i sudju je na temelju toga dozakazala oslobodio.

*

Matulje — U selu Bregima kraj Matulja bilo je posljednje vrijeme u kući Počićevoj dosta burno raspoloženje. Vinko Počić koji je radio u Argentini vratio se kući. Njegov brat Franjo koji je do tada uz starca oca bio jedini gospodar malog posjeda nije bio baš zadovoljan njegovim povratkom, jer je morao dijeliti s njime posjed, koji i onako nije baš velik. A kada se je povrh toga Vinko još i oženio i doveo u kuću mladu ženu Mariju Iskru, nevolja je bila gotova. Svakide su bile tako česte, da dulje nije bilo moguće izdržati. Dolazilo je do tučnjava i fizičkih razračunavanja, koja su ih sve zajedno dovela pred sud. Franjo Počić osudjen je na dva mjeseca zatvora, a svim ostalim održao je sudac jednu lijeputu prodiču, no pitanje je hoće li to koristiti. Neki bi rekli: Malo grunta puno greha!

*

NAŠLI SO GA MRTVEGA
Trst, decembra 1939. — V svojem stanovanju so našli mrtvega 80-letnega starčka Ignaca Zorna, ki je živel kot samec. Zdravnik so ugotovili, da ga je zadel kap.

*

DROBIŽ

Postojna. — Umrla je Frančiška Čeč, roj. Vadnal, stara 68 let, Sožalje!

*

Trst. — Pred sodiščem se je moral zagovarjati šofer Rubbieri, ki je v Nabrežini povozil kolesaria Teodora Okretiča. Bil je oproščen, ker je dokazal, da ni zakril nesrečo.

MANJINSKI PROBLEMI

Vraća se 100.000 Baltičkih Nijemaca

Pod tim naslovom donose bečke »Hrvatske novine« ovo: Preseljenje baltičkih Nijemaca znači bez sumnje jedan od najodlučnijih narodnih procesa, što ih vrši nacionalsocijalistička Njemačka po zamisli Hitlera za raščišćenje problema narodnih manjina u Evropi. Ovaj proces nema primjera u povijesti. Već se sada može rezultat te akcije vidjeti prigodom preseljenja 30.000 do 40.000 Nijemaca iz Estonije i 70.000 Nijemaca iz Letonske, koje će se naseliti u novim pokrajinama na istoku. Najveći dio baltičkih Nijemaca već je stigao u Njemačku. Računa se da će upravni postupak s njima biti dovršen do konca veljače. Najprije su Nijemci dolazili kroz useljivačku centralu u Gotenhafenu (Nekadašnja Gdinja). Kad se je već oko 15 hiljada Nijemaca naselilo u pokrajini Danzig-Zapadna Pruska, premjestilo se je centralno preseljivačko mjesto u Poznanj... K tome se je uredila još jedna useljivačka centrala u Lodžu, koja se imala brinuti za doseljenike Nijemce iz Galicije i Volinje. Oni će međutim doći istom na proljeće slijedeće godine. Pokrajina Warthe moći će praktično primiti neograničeni broj doseljenika. Kad najavljeni Nijemci iz Baltika stignu, onda se najprije obave formalnosti podijeljivanja gradjanskih prava, kontrola njihovog zdravstvenog stanja, a oni izjave što su izučili i čemu bi se htjeli posvetiti... Osim toga brine se jedan baltičko-njemački grad za to, da tamo doseljeni Nijemci budu nastanjeni zajedno u istim selima odnosno građevima u pokrajini Warthe. U koliko je moguće daje im se zaposlenje u onom zanatu, kojim su se i prije bavili. Svaki baltički Nijemac može zatražiti da se premjesti u drugi koji kraj i da mu se dade drugi koji posao, ako mu se sadašnji ne svidja. Svaki dan prodje kroz useljivačku centralu po 1000 do 1500 Nijemaca doseljenika. Tako piše Hrvatske novine glasilo gradišćanskih Hrvata, koje izlaze u Beču i, sasvim razumljivo, crpe svoje vesti iz službenih njemačkih vreda.

Mađari zahtjevaju svoju stranku

Listovi iz Sombora javljaju: Prvaci bivše mađarske stranke održali su u Baćkoj Topoli sastanak, kome je prisustvovao oko 250 ljudi. Bički senator Imre Varady je izvjestio o vanjskom i unutrašnjem položaju te je naglasio, da danas nema zaprijeke prijateljskim odnosima između Mađara i Srba. U Jugoslaviji imade — kaže Dr. Varady — 500.000 Mađara, koji imadu pravo na 10 do 12 poslanika u parlamentu, ali ne zahtjevaju nego samo trojicu. Dr. Leon Deak je naglasio, da su Mađari lojalni na narodnu manjinu koja ništa drugo ne želi, nego da dobije ona prava, koja joj po ustavu pripadaju. Zahtjevaju mađarske škole. Rascjepanost u politici može Mađarima samo štetovati. Na konferenciji je zatraženo da se osnuje nova mađarska stranka, pa je stavljeno u dužnost Dr. Varady-ju neka bi nudio vlastima, da mađarska stranka može ponovno da djeluje.

Nijemci u Potkarpatskoj Rusiji ostaju

Vodja njemačke narodne grupe u Slovačkoj inženjer Franz Karmasin izjavio je na sastancima nacionalističkih funkcionara u Slovačkoj, da je volja Führerova, da Nijemci iz Slovačke ne sele, nego da u njoj ostanu i da tako čitavome svijetu posvjeđe, kako može u jednoj državi zajedno prebivati i više narodnosti ako jedni poštuju prava drugih.

KITICA MAŽURANI...

Ovo leto, jedan dan za polnen, vršil san neči i razkapal u armare va knjigah, pak san našal jedan »JORGOVAN« od 1913. leta.

Vi mlaji, morda si ni ne znate, da je »Jorgovan« bil kolendar za istarsku Jorgovanu i školani. Urejeval ga j Družbinu učitelj Josip Ante Kraljić. To se zna da su va »Jorgovan« pisali i Barba Rike, Car Emin, Katunar i drugi.

»Jorgovan« san stavl u žep i šal san na vrh Rosac, da tamo onako na mire pročitan ko štivico i ku pesmicu z onega vremena. Zlatega istarskega vremena, ko j pasalo, zdavni, zdavni.

Rekal mi j bil Ronjgov da će prit, pak san tentoga malo z vrha okole gledal. Stal san na onen meste kade su za vreme kraljevine Ilirije i kastavskog kantona Napulijonovi soldati bili storili sohi i nekega cigana obesili, aš je bil neč pul Marčelji ukral. Zato Sroki i dandas zovu breg Rosca — Sohi. Mislel san na ona nekadašnja vremena, va keh su živel naši stari i na ona, ka smo preživeli mi, a i na ovo ča sada proživljujemo mi z ov kraj i on naš brižan svet z on kraj žice, ka nas deli. Gljedal san okole, na se strani, ali ko da bi z jenega misnjaka. Lega ča storit? Kad je tako, tako je pak Bog!

Najzad san sel na jenu sten. Znel

Neki Nijemci napuštaju Kulturbund

»Da ne piše, da lozinka »Heim ins Reich« nije do danas imala uspjeha kod južno-banatskih Nijemaca. Oni Nijemci, koji su bili prije madžarizirani, a koji su zatim uslijed nacionalsocijalističke propagande ponovo priznali da su Nijemci, sada su se ponovno počeli izdavati za Madžare. Neki seljaci, do sada članovi Kulturbunda, misleći da ne će morati seliti iz Jugoslavije, počeli su istupati iz ove organizacije. Pojedini Nijemci prijavljuju se i za prelaz na pravoslavlje.

U Bugarskoj se ne postupa loše s turskom manjinom

Bugarsko ministarstvo vojske demantira energično vijesti turskih listova, prema kojima se s turskom manjinom u Bugarskoj loše postupa i da je ona upotrebljavana protivno zakonima za gradnju cesta, pa da se čak uvrštava i u vojnu službu. Ministarstvo vojske izjavljuje, da ove turske vijesti ne odgovaraju činjenicama. Turska manjina u Bugarskoj uživa sva prava i ima iste dužnosti kao i ostali stanovnici.

O kmetu ki je umeščal vojvode

»Koroški Slovenec« je prinesel sestavak o slovenskih svobodnih kmetih, na kar je prejal tale dopis, ki ga je priobčil pod zgorajšnjim naslovom:

V predzadnji Številki našega lista omenjate kmetakose, ki je pri Krnskem gradu ustoličeval koroške vojvode. Stari viri pripovedujejo, da je imel to pravico neki rod, ki je imel svoja posestva v bližini Krnskega grada. Pozneje je bila pravica združena z dvema zemljiščema v Pokrčah in Blažji vesi. Po tem se je posestvo imenovalo knežje zemljišče (Herzoghube). Zadnji kmet, ki je umeščal kneza na kamnu, je bil Jurij Šater ali Schater. Njegova rodbina je izumrla 5. junija 1823. Ob tej priliki so se ga spomnili tedanji listi z obširnimi zgodovinskimi sestavki.

130-letnica rojstva**Matija Majarja Ziljskega**

Stotridesetletnica rojstva našega koroškega rojaka Matija Majarja Ziljskega nam daje ponovno priliku, da zbudimo spomin na življenje in delo tega velikega moža. Matija Majar Ziljski si je stekel za slovenski narodni preporod nevenljive zasluge, saj je bil v svojih moških letih kot človek in pisatelj eden najplivnješih naših narodnih buditeljev in borcev za slovenske narodne pravice, velik ideolog slovenstva in slovanstva.

Matija Majar je vse svoje življenje z vso vremeno zbiral in zapisoval slovenske narodne pesmi; v ta namen ni le prepotoval Koroške, temveč tudi Gorisko in Beneško tja do Trsta in tudi Štajersko. Prav tako so ga zanimale tudi narodne pripovedke, pravljice, slovenski narodni običaji in še, narodne noše. Na etnografsko razstavo v Moskvi, kamor je tudi sam šel, je poslal celo narodne noše in vso opremo za izbo z ziljsko svatbeno skupino, ki je zbudila v vsem slovenskem oddelku največje zanimanje. Narodne pripovedke in svoje številne spise je Majar priobčeval po raznih slovenskih in slovanskih listih. Sam je v posebnih knjigah objavil samo svoje svete pesmi, ki jih je imel posebno rad. To je »Pesmarica« — cerkvena ali svete pesmi, ki jih pojo ilirski Slovenci na Štajerskem, Kranjskem, Koroškim, Goriškim in Benatskim... zbral i na svet izdal Matija Majar, kapelan pri stolni cerkvi v Celovcu.

Umrl je kot osamel starček v daljni Pragi. — (Iz »Koroškega Slovenca«).

san žepa »Jorgovan«. Na jenen meste mi se j onako sam otpri. Zagljedal san jenu kiticu suhe mažurani. Pul nje j bilo zapisano: Od male Lucije na Majku Božju božićnu leta 1913.

Počel san promišljat: kade i zač san to zapisal i mažurani stavil va »Jorgovan«. A ka j bila ta mala Lucija? Počel san onako z rukun mancat celo i zažmal san, aš je pokojni barba Pavlić uževal reč da se čovek tako laglje zmisi, kad ca pozabi.

Pogljedal san na našu staru Učku i Lisišu. Misli su mi šle preko va Istru, valje na drugi kraj, se do mora. Još san prijel v ruki mažurani, onako posnažno, da joj se cvetje ne otpade. Aha! Zmisel san se! Sad znan! Bože moj dobr, čuda let je tega — rekal san sam sobun...

Leta 1913 bil san učitelj na škole Družbe Svetega Cirila i Metoda va Grožnjane-Martinčici. To j bilo va po-rečen kapitanatu, ale j bliže Piranu, a malomanj i Trstu lego Poreču.

Bila j lepa nova škola, a ja san bil prvi hrvacki učitelj na Grožnjanščine.

Malo dalje j bil Tone Defrančevski i pokojni, Bog jih pomiluj nebeski, Tone Šverko i Ive Gržinić. Na Sovinščine j bil Jure Turković. On je prišal s Hrvackega, zato smo ga bili i dočekali ko da bi nevisticu.

Kadagod san imel vremena san šal po seleh mej ljudi, pak i va one naše

VIJESTI IZ ITALIJE**ITALIJA NA BALKANIJADI 1940**

Bugarski listovi javljaju, da će se sljedeća Balkanijada održati u Ankari. Otako je Italija zasjela u Albaniju smatra se i ona balkanskog državom, pa je odlučila da će i njezina lakoatletska reprezentacija sudjelovati u balkanskim igrama. Talijanski olimpijski odbor je na svojoj posljednjoj sjednici raspovlađao o organizaciji olimpijskih igara, koje su se trebale održati 1940 u Finskoj, ali kako izgleda da se ta Olimpijada uopće ne će moći održati to Italija kani da nastupi na balkanskim igrama u Ankari. Prije nastupa Talijani će se boriti sa Švicarima, Madžarama, Grcima i Jugoslavima.

To su vijesti koje javljaju bugarski listovi, no jugoslavenski atletski savez o tome ništa ne zna, jer do sada nije uopće o tome obaviješten ni od Talijana ni od balkanskog komiteta.

ENGLESKI UGLJEN ZA ITALIJU

Dovršena su pogodjana između Italije i Engleske, prema kojim aće Italija dobiti iz Engleske u toku slijedeće godine 4 milijuna tona ugljena. Italija se je prije toga opskrbljivala ugljenom iz Njemačke, no uslijed današnjih prilika morala se je obratiti na Englesku.

U ITALIJI JE POD ORUŽJEM 868.000 VOJNIKA

Službeno talijansko saopćenje kaže: i pored otpusta iz vojske i dopusta vojnika i časnika talijanske vojne snage broje 868.000 ljudi, što je više nego potrebno za svaki slučaj, obzirom na razne vojne pripreme u Libiji i na činjenicu da je u Alpama, zapao snijeg. Italija — kaže se u saopćenju — može mirne duše gledati u budućnost, te je ne može iznenaditi nikakav dogadjaj na teritoriju od Alpa do Libije i Istočne Afrike.

U POMANJKANJU GOVEDINE JEST ĆE SE U ITALIJI MESO OD KUNIĆA

Kako javljaju talijanske novine, Mussolini je ovih dana primio referat od svog ministra poljoprivrede g. Miocca o stanju kunićarstva u zemlji, iz čega se razabire, da se broj kunića u Italiji kreće godišnje oko 50 milijuna. Tim povodom je napomenuo, da količina mesa, koju uzgoj kunića daje za ishranu pučanstva, premašuje 500.000 kvintala godišnje. Zajedno s krznima kunića dobiće na taj način privreda godišnji prihod od preko 500 milijuna lira. Mussolini je izrazio zadovoljstvo nad ovakvom stanjem i naglasio, da je potrebno povećati broj kunića na sto milijuna godišnje.

NOVA ALBANSKA ZASTAVA

Talijanski je namjesnik u Albaniji na svečan način predao novu zastavu albanskog vladu. Ova je nova albanska zastava crvena, kao što je bila i dosadašnja. Na zastavi je albanski dvoglavi crni orao sa Skenderbegovim šljemom, a pokraj toga na ovom grbu se nalaze dva fašistička liktorska znaka i savojska kruna sa lozinkom. — U Rimu je takodjer na svečan način predana nova zastava albanskog kraljevskoj gardi. Povodom ove simbolične predaje nove albanske zastave, odsada će se dan 28 studenoga slaviti u Albaniji kao narodni blagdan.

Rusija i Litva kane takodjer izmijeniti svoje manjine

U Rusiji živi oko 100.000 Litavaca, a skoro isto toliko Bjelorusa i Židova u Litvi. Započela su pogodjana, da se izvrši izmjena jednih za druge.

peljala pred jenu dosta lepu kuću. Oko nje su rasli visoki ancipresi. Na trzne pred kuću su bila okol jenega tovara troja deca: jena malica od jeno pet let i dve malo veća fančeta. Bili su, kose ono reče, jedan drugemu do uha.

Oslic je nosil dve prazne brenti, a deca su se baš mučila, da mej brenti na osliča posedu malu sestrlicu. Smeli su se.

Kad su me deca zagljedala si su zakukli. Ja san rekao: Dobar dan deca! Znate Vi, kade biva Barba Mate Hitrica?

Deca su me još čudneje glijedala ustala su onako va cidente, ni žuga nisu probelila.

— Tote san, tote! — javi se jedan glas spod volti i pride pred vrata čovek suh, visok, obrijanega črnkastega več namržljenega obraza na ken se j videla sama dobrata.

— Ste Vi, Barba Mate? — san rekao. Ja san meistar puli Martinčić.

Barba Mate j onako srznul, al ni mogao besedi zreć. Čapal mi j ruku. Jeden časić ju j trdo držal. Suzi su mu se vrtele u očijah, pak je onako, ko da bi plaču progovoril:

— Vi ste naš slovenski, ali hrvaški maještar? Naš maještar puli Martinčić. Barba Mate i onako srznul, al ni mogao besedi zreć. Čapal mi j ruku. Jeden časić ju j trdo držal. Suzi su mu se vrtele u očijah, pak je onako, ko da bi plaču progovoril:

— Stazica me j ko da bi po špagē pri-

RAZNO

Švicarski dnevnik »Volksstimme« prima pregled številčnega stanja vojnih sil Anglije, Francije, Nemčije in Italije. Pregleđ je priejen po zanesljivih virih.

Število divizij znača v mirovnom staniu: Anglija 19, Francija 36, Nemčija 51, Italija 45.

V vojnom času je število divizij naslednje: Anglija 46, Francija 154, Nemčija 102, Italija 90.

Število za vojno službo sposobnih: Anglia 6 milijonov, Francija 11 milijonov. Nemčija 14 milijonov, Italija 7 milijonov.

Število tankov: Anglija 1500, Francija 2000, Nemčija 3200, Italija 3000.

Strojnici ima: Anglija 35.000, Francija 20.000, Nemčija 50.000, Italija 30.000.

Število topov težkega kalibra: Anglija 10.000, Francija 15.000, Nemčija 14.000, Italija 10.000.

VIJESTI IZ DOMOVINE

TALIJANSKE PREDIONICE POVISUJU CIJENE

Beograd. — Uslijed medjunarodnih zapletaja talijanske su predionice skoro sasvim obustavile slanje pamučnog prediva u našu državu, zbog čega je naša tekstilna industrija došla u nepriliku. Zato su pretstavnici naše tekstilne industrije, prigodom nedavnih trgovackih pregovora intervenirali kod naše delegacije, da bi se i to pitanje uređilo, jer talijanski dobavljači nisu uopće htjeli izvršivati niti već zaključene poslove.

Talijanske predionice uvjetuju sada izvršenje ranijih zaključaka sa pristanom naših tvor. ali uz povećanje cijena, Ovo povećanje iznosi 40 posto od razlike između ugovorene cijene po ranijim zaključcima i nove cijene, koja je utvrđena za nove zaključke. Prije je bilo ugovoren, da se plaćanje vrši franko mjesto bliže našoj tvornici, dok se sada traži plaćanje kasa uz dokumente, bez skonta franko talijanska granica ili franko talijansko pristaniste. Sve dok naše tvrtke ne pristanu na ovu izmjenu ugovora, talijanske predionice ne mogu od svojih vlasti tražiti izvoznu dozvolu,

X. JUBILARNI NATJEĆAJ M. H. K. D. ZA NAJBOLJU PUČKU GLUMU I V. NATJEĆAJ RADIO-MHKD ZA NAJBOLJU RADIO-AKTOVU

Natječaji, što ih M. H. K. D. evo već deset godina raspisuje od velike su važnosti za našu, inače dosta oskudnu, dramsku književnost. Svojim za naše prilike dosta visokim nagradama, kakve malo koje naše književno društvo može riskirati, potiču oni hrv. književnike na dramsko stvaranje i mi imamo danas, zahvaljujući tim natječajima, znatan broj vrijednih dramskih djela iz hrvatskoga narodnoga života, koja će jednom, kad se prilike pročiste, dati nov biljež našem kazalištu.

Ne manje dobar rezultat donijeli su i natječaji, što ih MHKD u zajednici sa zagrebačkom Radio-stanicom raspisuje za najbolju pučku radio-aktovku. MHKD evo već dvije godine svakog mjeseca izvodi na zagrebačkom radiju po dvije originalne aktovke, a da do sada ni u jednom od tih nastupi nije moral poseći za stranim stvarima. Sve su te aktovke bile hrvatske, uzele iz hrvatskoga, svima nama tako blizoga, narodnoga života. Bilo kad su izvodjene u čistoj kajkavštini, ikavskoj mekanoj čakavštini ili književnoj štokavštini.

Ove godine raspisuje M. H. K. D. svoi deseti jubilarni natječaj na najbolju pučku glumu i peti natječaj za najbolju radio-aktovku, a nagrade su ove:

Nagrada Josipa Freudenreicha	Din 10.000
Nagrada Josipa Bacha	Din 2.000
Nagrada Radio-MHKD	Din 2.500
t. j. ukupno 14.500 dinara.	

Glume odnosno aktovke imaju se poslati anonimno, najkasnije do 31 prosinca 1939 na adresu tajnika MHKD g. Aleksandra Freudenreicha, Zagreb, Gajeva ul. 2 B-VI. kat, kod kojega se mogu dobiti i sve potrebne informacije glede samog natjecanja. Uvjeti natječaja poslani su svim našim poznatim književnicima. U koliko medjutim koji od književnika nije dobio uvjeta može ih zatražiti od tajnika MHKD.

Osim ovih točno fiksiranih nagrada

jer je ne bi ni moglo dobiti. Ranije sklopljeni ugovori smatrati će se anulirani, ako naše tvornice ne pristanu na ove izmjene do kraja studenoga.

Što se tiče cijena, koje se imaju primijeniti na nove zaključke, a koje služe ujedno i kao osnova za povećanje cijena ugovorenih u ranijim neizvršenim zaključcima, one su nerazmjerne veće od ugovorenih.

Ovo povećanje cijena pamučnog prediva od 60—80 posto za nove zaključke, koje talijanske predionice po direktivama »Istituto cotoniero Italiano« traže, daleko premašuje one granice, koje bi bile opravdane uslijed povećanja cijena sirovom pamuku i troškova oko njegove nabave. Iz tih razloga pretjerano je i traženo povećanje cijena za izvršenje ranijih zaključaka. Ove činjenice, kao i usporen i otezan izvoz pamučnog prediva iz Italije izazvale su veliku uzemljenost u redovima tekstilne industrije, koja je do sada, s prestankom snabdjevanja prediva iz Njemačke, bivše Austrije i bivše Češko-Slovačke, uglavnom upućena na uvoz iz Italije.

MHKD će obzirom na to, što je to jubilarni natječaj, nagradjenim autorima dati još i specijalnu nagradu za njihova nastojanja, osobito onim, koji se u svom stvaranju bubre najviše približili njezinim ciljevima, koji zatim da se stvari originalna hrvatska drama, koja će biti odraz duše hrvatskoga naroda.

Bilo bi lijepo, kad bi se naši ljudi od pera dali na posao i pokušali iznijeti u obliku drame život našega naroda u Istri. Nigdje se ne da postići toliki uspjeh koliko ga može postići živa s pozornice izrečena riječ.

* * *

25LETNICA VALA BRATINE V CELJU

V tork 28. novembra je slavil v celjskem Narodnem gledalištu svojo 25letnico umetničkoga delovanja na odrskih deskah idrijski rojak Valo Bratina. S svojimi tovariši iz ljubljanske drame je nastupil z Bevkovo »Partijo Šaha«. Jubilant je drama zrežiral in igral glavno vlogo. Svojo vlogo je lepo rešil z naravno in doživljeno igro. Odlični so bili tudi ostali soigralci. Tudi scenerija je bila žamisel jubilantov, ki je znan scenograf. Vsi igralci so želi obilo priznania in prejeli lepe šopke rož.

VSEM IDRIJSKIM ROJAKOM

IN PRIJATELJEM

Idrijski krožek v Ljubljani sporoča vsem rojakom in prijateljem, da bo priredilo pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v petek 15. decembra velik koncert Z. Prelovčevih pesmi. Ker je naša prireditev, ki bi bila posvečena spominu Z. Prelovca iz več vzrokov odpadla zato vabimo vse rojake in prijatelje, da se koncerta polnoštevilno udeleži in tako počaste spomin velikega idrijskega rojaka. V primeru velike udeležbe z dežele smo pripravljeni organizirati po koncertu prijateljski sestanke. Sporočite svoje želje na tajnikov naslov.

DRUŽABNI VEČER »DOBERDOB«

Ljubljana. — Primorsko akademsko društvo »Doberdob« priredi v sobotu dne 9. t. m. ob 20 uru v telovadnici Sokola III na Tyrševi cesti družabni večer, na katerega vladivo vabi vse primorske rojake.

Mala Lucija ni celo vreme niš progorila. Najedanput je otkinula jenu kiticu mažurani, lepo me j pogledala i rekla:

— To neka j van, kad ste naš mažur.

Pogladil san malu Luciju po obraziče zel san kiticu mažurani, stavlil san ju va škuljcu od jaketi, kamo se uževa staviti rožica.

Kad san večer jaketu sukal, znei san mažurani stavlil san ju va »Jorgovan« i zapisal san ove besedi, ke san našal zapisane. Bože moj! Dvajset i sedmo leto teče od potle.

Barba Mate Hitrica i ja smo se potla

više puti videli. Dokončali smo bili i Družba j bila obećala da će se tamova Beleh zemljah storit škola. On je rekao da će dat fondo i vrt za školu. Imel je tri pari onih veleb voli, kakovi su po Bujštine, pak je obećao da će se ča bu trebe prez plaći speljat. Drugi bi pak bili nakopali kamene i mel za školu.

Dece san bil za Božić prnesal sakemu jenu Bafovou »Početnicu«. Saki put kad san tamo prišal san jih navadil ko slovo. Vadili su se i stareji. Prihajali su i susedi, pak je to bila, ko da bi jena mala škola. Veselili su se brižni, da te se navadit hrvacki štit i pisat još prvo lego budu imeli školu.

Narodni zastupnik pokojni profesor Vjekoslav Spinčić bil je predsednik Družbe Svetega Ćirila i Metoda. Na Spinčićev god, 21. ivanjskoga meseca 1914 leta

Cijena talijanske riže raste

Zagreb — Talijanske vlasti, koje sva ka tri mjeseca utvrđuju cijenu riže namjeravaju ovih dana da joj ponovno dignu cijenu. Budući da je danas Italija jedini dobavljač riže Jugoslaviji smo ovisni o njenoj dobroj volji pa moramo plaćati onu cijenu koju nam odredi. Nova cijena riže imala bi se na vodno kretati oko 212 lira za 100 kilo franko Jugoslavenska granica k tome dolazi kod nas još carina, podvozni troškovi, režije i dr.

OPOZORILO IN VABILO SORODNIKOM BIVŠIH BORCEV, KI SO V LETIH 1918 DO 1920 NA KOROŠKEM, ŠTAJERSKEM, V PREKMURJU ALI MEDJIMURJU PADLI ALI ŽE POMRLI

Pravilnik k ukazu kraljevih namestnikov, s katerim je bila ustanovljena spominska kolajna na boje ob severni meji pred 20. leti, določa, da se te kolajne priznajo tudi tedaj padlim in drugim medtem že pomrlim borcev. Izroča pa se na pismeno prijavu njihovim sorodnikom. Zato prosimo, naj sorodniki pošljeno nekoljkovo prijava — po možnosti — z navedbo značnih imj podatkov (kakor n. pr. rojstnega datuma ali vsaj rojstne letnice, rojstnega kraja in domovinske občine, tedanje njezine vojaške edinice, vojaškega čina, dneva in kraja smrti, kie je pokopan, imena predpostavljenih starčin, nekaterih tovarišev itd.) vsaj do konca leta 1939. glavnemu odboru Legije koroških borcev v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 7-l. Iz prijevara mora biti razviden natancen naslov in sorodstveni odnosi (n. pr.: oče, mati, brat, sestra, stric, sestrična itd.) dotičnika, ki vlagla prijava.

Gornje podatke potrebujemo tudi za seznam padlih borcev, ki bo objavljen na čelu nameravane »Spominske knjige o bojih na severni meji«, posvečene njihovemu spomini. Če je pokojnik zapustil iz tedačne dobe kake vojaške fotografije ali vojaške beležke ali celo dnevnik, izvolite to poslati semkaj v pregled proti vrnitvi. Eventualne originalne tedanje vojaške dokumente pokojnika prepišite doslovno in prepis priložite vrijavi, originalno listino pa dobro shranite.

Glavni odbor L. K. B.

MORE UZ ISTRU

U članku »More uz Istru u br. 48 od 10. o. mj. postanak riječi Jadran tumači se ovako: »Ime Jadran ili starinski Adria nastalo je po svoj prilici, prema misljenju mnogih pisaca od nekadašnjeg gradiča Adria kraj Roviga (tiskarskom pogreškom ispalio je Rovinja), koji je nekada ležao na samoj obali morskoi, no danas je već udaljen nekih 12 milja. Drugi opet hoće da se Adria prizvala po napuljskom gradiču Atri, koji da je nekad takodjer ležao na moru, a onda je uslijed nanosa od njega udaljen oko 4 milje.«

Dok je prvo tumačenje postanka imena Jadran od gradiča Adria opravданo radi položaja gradiča na moru, prilagođeno značenju i zvuču našega jezika (Adria. Adrijansko more, Jadransko more). druga verzija od imena Atri nikako ne može da stoji, pogotovo ga nebi našao onaj tko ne pozna povijesti Italije, kad se kaže, da je to napuljski gradič. Od Napulja je udaljen otprilike 200 km. na istoku preko Abruzza, poviše još od grada Aquile 60 km.

Kuda brate lutaš? Eno ti na protivnoj obali Adrie nešto niže na jugoistok pravoga značenja imena Jadran od imena

na Jadera na dalmatinskoj obali, kako je prvotno glasilo ime grada Zadra još u doba rimskoga carstva, dakle Jaderansko more (Mare Jaderanum) od koga je imena najlakše proizvesti ime Jadran, ispuštanjem glasa »e« između »d« i »r«, radi blagoglasnijeg izgovora.

Da je pak postojala Jadera ne treba da dokazujem. To potvrđuju historijski atlasi još za rimsko doba. Imam na pr. pri ruci Putzgerov historički atlas za srednje škole u Hrvatskoj i Slavoniji u priredbi Stj. Srkulja. U njemu su na 11 listu evropske pokrajine rimske države, a medju njima Illircum i Dalmacija, i u njoj grad Jadera, kasniji Zadar.

Kako je od Adrije moglo nastati ime Jadran, isto je tako, i još lakše, moglo nastati od Jaderae. Ovo moje izlaganje citajo sam već davnno kod nekih njemačkih historičara, no njihova mi imena nijesu više ostala u pameti, s vi ga izvolete iznesti ako smatrate potrebnim, da ispravite ono: Adria kod Roviga (umjesto Rovinja, što je tiskarska pogreška).

Bruno Jurinčić, Kastav

MALE VIJESTI

Danski list »Berlinske Tidende«, počeo iz dobro poučenega nemškega vira, da je Italija pred kratkim poslala oružje in letala na Finsko. V Rimu se že delajo priprave za nabiranje mladih italijanskih prostovoljcev, ki bi bili pripravljeni otići v Finsko, da se borijo proti sovjetski invaziji.

* * *

Celokupno imetje nemških manjšin v baltskih državah cenijo na 100 milijonov funtov ali na okrog 22 milijard dinarjev. Vse imetje nemških manjšin v Evropi pa znaša po centovi omenjenega lista okrog 1.000 milijonov funtov ali 220 milijard dinarjev.

Spanija i Italija glavni proizvadnici žive na svijetu — glavnog faktora u proizvodnji eksploziva — iznenada su podigli cijenu koja pretstavlja najveću cijenu za posljednjih 20 godina. Uslijed toga je cijena živi skočila od 110 na 128 američkih dolarova na londonskom tržištu, a na tržištu u španskim i talijanskim lukama od 105 na 123 dolara. Iste se da je London bio najveće tržište na svijetu u pogledu žive još od prije sto godina.

Pisma naših čitatelja

Jedan naš stari preplatnik, stari starški narodni borac, svečenik, koji sada živi na Sušaku, piše nam: »Uskrše su mi u duši uspomene na naše borbe u Istri — napose u zapadnim stranama — prije svjetskog rata. O tome ću Vam napisati nekoliko crtica... Otkad ste primili Vi u ruke uredništvo »Istre« kurs i sadržina lista su mnogo bolji, u čemu se slažu svi naši trijezni emigranti. Čestitam!...«

Ispravi!

U posljednjem broju »Istre« u prikazu knjige »Praktični primjeri radne obuke« od Mate Demarinog pogrešno je naznaceno da je autor rodom iz Premanture, što je netočno. Mate Demarin rođen je u Medulinu, pa molimo čitatelje da to isprave.

Slijedeći broj »Istre«

izlazi u srijedu dne 20. prosinca kao Božićni broj. Prema tome slijedeći tjedna »Istra« neće izdati, na što ćij, preplatnike naročiti upozoravamo, da ne bi nepotrebno reklamirali.

I nismo se već nikad videli.

Mane su valje za ten zaprili i četiri leta su me po priznene mortali. Kad je mane nestalo oni od komuna su po kućah se hrvacke knjige pobrali i zgoreli. Potla znate si ča j bilo. Morda još ne znate si ovo: Ona moja lepa škola bila je potle, kako i čuda drugih naših škola, karabinjerska kasarna.

Bog zna je Barba Mate još živ? Ja, let je tega. A njigovi neputi i Lucija ki zna ako su očuvali Početnicu za svoju decu? Morda se Lucija ako j živa, tega zmisli, barem kad mažurani zaleva, pak onput dece sapće, ako j sigura da nije drugi ne čuje:

— Dičica moja! Jedanput san našen hrvaskemu majestru dala kiticu mažurani. A va njigovoj škole bušnula san hrvaska bandera...

Čuda, čuda tega veseloga, ale još više tužnega zmišlja me ova kitica mažurani, ka j rasla tamo dugo na poneštre, va kuće dobrega Barba Mate Hitrice. Mala Lucija ju j sama zalevala i otrgala. Ma